

Процес саморозвитку майбутніх стоматологів відповідно до вище зазначених концептуальних основ буде ефективним, якщо він удосконалюватиметься і матиме цілісний характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гоголь А., Панькевич А., Колісник І. Міжнародна професійна компетентність лікаря: проблеми і перспективи при викладанні хірургічної стоматології. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика*. С. 49-51.
2. Кульбашна Я. Концептуальні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології. *Освітологічний дискурс*. № 2 (6). 2014. С. 86-96.
3. Кульбашна Я. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології: міжнародний аспект. *Вища освіта України*. 2014. № 2. С. 67-73.
4. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 221 Стоматологія. Київ 2019. 23 с.

КОНФЛІКТНІСТЬ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Король Н. І.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія»

*Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Мороз О. І.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

*Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Сучасне стрімке життя зі стресами, надзвичайно великим потоком негативної інформації з телеекранів, інтернет-ресурсів, насичене різноманітними шокуючими ефектами, погонями, жахами, насиллям, аморальністю, важким тягарем лягає на свідомість та нерви наших дітей. Захист їх внутрішнього світу від негативних впливів є спільною турботою дорослих, які мають справу з дітьми, педагогів та батьків. Необхідною умовою формування навичок загальної культури у дітей в сучасних умовах є профілактика девіантної поведінки. Конструктивно вирішити конфлікт мирним шляхом з урахуванням цілей та інтересів обох сторін допомагає нейтральна сторона, а саме медіатор.

Уміння ефективно спілкуватись, тобто взаємодіяти з іншими учасниками соціуму без конфліктів, Уміння слухати та здатність попередити агресію співрозмовника є умовами злагоджених міжособистісних стосунків. Однак так буває не завжди: у повсякденному житті ми постійно зустрічаємось з конфліктами.

Люди відстоюють свої інтереси та позиції у різний спосіб. На сьогоднішній день існує три загальновідомі підходи до вирішення конфліктів:

1. Застосування сили – використання учасниками підходу з позиції сили означає примус сторони до дій, яких ви хочете від неї домогтись.

2. Підхід з позиції права – звернення до закону чи адміністративних процедур закріплених на законодавчому рівні.

3. Обговорення інтересів – можливість сфокусуватися на проблемі, з урахуванням прихованих потреб сторін та її інтересів [4, с.8].

При детальнішому розгляді цих підходів очевидно стає потреба розв'язувати конфлікти так, щоб максимально задовольнити обидві сторони, враховуючи їх позиції та інтереси. Це абсолютно неможливо зробити, застосовуючи підхід з позиції сили, чи з позиції закону – обидва підходи передбачають примус, який має різне походження в кожному з підходів. Таким чином, з точки зору «відновлення стосунків» між учасниками конфлікту, найкращим є розв'язання ситуації за принципом «виграш – виграш», який досягається лише за умови врахування інтересів та позицій обидвох сторін за допомогою процедури медіації.

Медіація – це добровільний і конфіденційний процес, у якому нейтральна третя особа (медіатор) допомагає сторонам знайти взаємоприйнятний варіант вирішення ситуації, що склалася [3, с.1]. Особливою рисою медіації є те, що сторони спільно беруть на себе відповідальність за прийняття рішення та його виконання.

Під час проведення процедури медіації усі сторони повинні пам'ятати про певні правила та обов'язки, яких необхідно дотримуватися – основні принципи медіації:

- Добровільність – кожна зі сторін добровільно приймає рішення щодо участі у переговорах і усвідомлює, що рішення може бути досягнуте тільки шляхом співробітництва; можливість добровільного припинення процесу на будь-якому етапі.

- Розподіл відповідальності – сторони несуть відповідальність за прийняття рішення та його виконання, медіатор – за дотримання правил та принципів процедури.

- Нейтральність, безпристрасність – під час процесу медіатор не займає позицію однієї з сторін, не оцінює їх, а в рівній мірі допомагає обом. Медіатор є нейтральним по відношенню до конфлікту (не «втягується» у суперечку) і, в той же час, щиро прагне допомогти сторонам знайти найкраще для обох рішення.

- Конфіденційність – усе, що відбувається на медіації не розголошується ні медіатором, ні сторонами. За винятком ситуацій, коли сторони планують завдати шкоди собі чи комусь [2, с. 13].

Медіатор має виконувати низку правил. Він має уважно слухати і не перебивати; чітко висловлювати свою думку; ставити питання, що сприяють розумінню ситуації; ставитися до кожного учасника події з повагою; дотримуватися нейтралітету і не приймати нієї з сторони; утриматися від порад і не висловлює свою точку зору; не звинувачувати нікого. Його головне завдання – допомогти учасникам процедури примирення знайти справедливе вирішення проблеми, що спричинила конфлікт чи суперечку [2, с. 23].

Необхідно пам'ятати, що медіація як процедура має за мету саме вирішення конфлікту з урахуванням інтересів та позицій його сторін (окремих особистостей або груп), а не пошуку винних. Таким чином, робота з конфліктом за допомогою медіації – це погляд у майбутнє стосунків, а не в їх минуле.

Шкільна медіація передбачає вирішення конфліктів у школі ненасильницьким шляхом, шляхом переговорів за допомогою нейтрального неупередженого посередника – медіатора. Медіацію однолітків розглядають як спеціальний підхід у медіації, коли медіаторами в конфліктах між учнями стають інші учні [1, с. 3].

На основі вище зазначеного можемо зробити такі висновки, що під цим поняттям розуміється добровільний і конфіденційний процес, в якому нейтральна третя сторона (медіатор) допомагає сторонам знайти взаємоприйнятний варіант вирішення ситуації, що склалася та таке вирішення конфлікту, де б були враховані інтереси і позиції обох сторін та вони були задоволеними та взаємоприйнятними. Особливою рисою медіації є те, що сторони спільно беруть на себе відповідальність за прийняття рішення та його виконання, а також інформація, яка стала відомою всім учасникам зустрічі не виноситься на загальний медіатором, ані сторонами конфлікту. У будь-який момент учасники за бажанням можуть вийти з процедури медіації, адже участь у ній є виключно добровільною, та за ініціативи учасників непорозуміння.

Конфлікти у школі є природним явищем, вони пов'язані із перебуванням, розвитком, навчанням в одному середовищі великої кількості людей – дітей та дорослих. Підхід до вирішення конфліктів, заснований на моральних цінностях - повазі, рівності, толерантності, довірі сприяє розвитку відповідальності, комунікативних якостей, вчить учасників освітнього середовища, які мають труднощі у спілкуванні або стали учасниками конфліктних ситуацій, розуміти їх причини та усвідомлювати їх наслідки.

Існує кілька освітніх програм, спрямованих на розвиток у школярів навичок вирішення конфліктів ненасильницьким шляхом. Одна з них – програма «Медіація однолітків»: школярі-медіатори проводять зустрічі з однолітками, між якими виник конфлікт, і допомагають їм залагодити суперечку з урахуванням інтересів всіх сторін. Таким чином, медіація однолітків покладає відповідальність за вирішення конфліктів на самих учнів. Школярі мають багато переваг перед досвідченими спеціалістами при вирішенні конфліктів, що виникають між однолітками [4, с. 13].

У школах, де працюють служби порозуміння, формується атмосфера співпраці та поваги, учні почуваються захищеними, адже кожна людина має право на помилку. Навички ефективної комунікації учні приносять у сім'ю, зменшується напруженість під час уроків та інших шкільних заходів. Цінною та корисною є також інформаційно-просвітницька робота в школі з основ конфліктології для учнів різного віку, вчителів та батьків, яку здійснює керівник шкільної служби порозуміння. Йому можуть допомагати в цьому навчені учні-медіатори.

Створення та ефективна робота шкільної служби медіації неможлива без підтримки та сприяння адміністрації школи. Це робота, яка потребує багатьох років, відданості та терпіння всієї злагодженої команди.

Якщо школа хоче започаткувати у себе шкільну службу медіації, слід почати з інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Процес медіації на практиці виявляється складним. Спочатку медіатор знайомить сторони з процесом медіації, його завданнями, принципами та правилами. Потім кожна зі сторін описує своє бачення ситуації, що склалася. Зі сказаного медіатор складає список питань, які потребують розв'язання. Сторони за допомогою медіатора знаходять можливі варіанти розв'язання суперечки, у кінці процесу сторони обговорюють варіанти розв'язання конфлікту, обирають найбільш прийнятний та укладають угоду, яку в подальшому зобов'язуються виконувати та дотримуватись зазначеного в процесі медіації, підписують її.

Відновні практики з медіації складається з певних етапів, під час яких застосовуються спеціальні техніки і методи для прояснення ситуації і стану опонентів: підготовчий; індивідуальні зустрічі; зустріч сторін (медіативна бесіда); фаза реалізації.

Перевагами медіації вважають економію часу; зниження вартості процесу вирішення спору; можливість впливати на результат; конфіденційність процедури; можливість збереження або відновлення ділових взаємин з партнерами; можливість запобігти виникненню подібних конфліктів у майбутньому; гарантію виконання рішення (у разі успішної медіації)

Медіації можуть проводитися одним або декількома людьми. Медіація, що проводиться кількома людьми, доцільна, коли йдеться про складні конфлікти, де беруть участь більше двох сторін і необхідні тривалі медіаційні зустрічі [3, с. 2].

Тривалу частину часу дитина перебуває в освітньому середовищі, і від дорослих батьків та вчителів залежить, наскільки дитина оволодіє навичками критичного мислення, безконфліктного спілкування та вміння аргументовано відстоювати свою точку зору, не викликаючи агресії співрозмовника. Учасники гуртка з медіації, пройшовши тренінгову програму за базовими навичками медіатора шкільної служби порозуміння, мають право реалізовувати відновні практики для допомоги у розв'язанні конфліктів не тільки однокласникам, рідним та близьким людям. Вони також зможуть на чергуваннях медіаторів у службі порозуміння, допомагати іншим школярам в межах школи, що суттєво зменшить рівень конфліктних ситуацій та допоможе дітям краще розібратися в собі та здобути навички ефективного спілкування, знизити рівень конфліктності та створити безпечне середовище без бійок, приниження та цькування.

Відповідно, коли в школі певні процеси залишаються непоміченими, ніхто не намагається розібратися, із чого все почалося, ніхто не досліджує історію самого агресора (його лише оцінюють і намагаються покарати), питання не вирішуються. Що найстрашніше – до цієї дитини лише приклеюють стигму та ставлять клеймо агресора. Це може на якийсь час дитину налякати, але наступного разу вона ще з більшою агресією ставитиметься до світу.

Для дітей підліткового віку характерними є гормональні бурі, імпульсивність, емоційність і часті прояви агресії. Відбувається зміни з їхнім тілом: різко ростуть кістки, м'язи, що робить їх дратівливими і надчутливими. Тому вони часто не сприймають порад та ігнорують допомогу дорослих, вчителів, батьків, значно

охочіше приймаючи позицію однолітків-медіаторів, які уважно вислухавши намагаються завжди допомогти у вирішенні конфліктів та ситуацій, що пов'язані з ними.

Отже, поки для нас нормою є виховувати дітей через інтернет-ресурси, спілкування між собою дітей у месенджерах та зменшення "живого" спілкування, то непорозуміння і конфлікти будуть виникати можуть навіть загострюватись. Вони будуть, доки в суспільстві не навчаться говорити про різне і при цьому не оцінювати інших. Аби у дитини змінилася поведінка, їй потрібно дати новий спосіб перед тим, як забрати старий. Поки ми, дорослі, вирішуватимемо питання за допомогою агресії, ми не навчимо дитину навичкам безконфліктного та ефективного спілкування та поваги до інших людей на засадах толерантності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боченкова В.А., Данько О.В., Якименко В.Г. Шкільна медіація. Посібник для шкільних служб медіації. Черкаси, 2019. URL:https://www.schools-for-democracy.org/images/documents/358/shkilna_mediaciya_posibnyk_dlya_shkilnyh_sluzhb_mediaciyi_ua.pdf
2. Робочий зошит медіатора шкільної служби порозуміння URL: <https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Broshyura.pdf>
3. Поняття медіації, медіатора, характерних особливостей та етапів проведення у ДНЗ «МВПУПТ». URL: <http://center-polygraph.org.ua/pdf/proj/pidtr.pdf>
4. Шкільна служба розв'язання конфліктів: досвід впровадження. URL: https://issuu.com/uccg/docs/school_crc

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

Кривка С. С.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Міськова Н. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Сучасна початкова школа не може залишатися осторонь від процесів модернізації освіти, які відбуваються нині в усьому світі, і в Україні зокрема. Початкової ланки освіти стосуються всі світові тенденції та інновації: особистісно орієнтований підхід, інформатизація, інтеграція тощо.